

AUGUST STRINDBERG

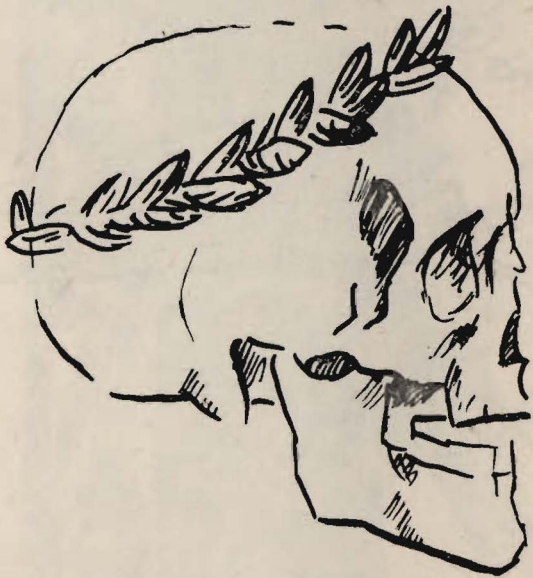

PELIKAN

tłum. Zygmunt Łanowski

W niedzielę 19 maja 1912 roku, w dniu pogrzebu Strindberga, dziennik „Svenska Dagbladet” opublikował po raz pierwszy odpowiedzi, jakich Strindberg udzielił na dwadzieścia dziewięć pytań postawionych mu po angielsku, przez pisarza duńskiego, Georga Bröchnera w maju 1899:

1. Jaka jest główna cecha Pańskiego charakteru? — Szczególna mieszanina bardzo głębokiego pesymizmu i zadziwiającej bez troski.
2. Jaką właściwość ceni Pan najwyżej u mężczyzn? — Brak jakiegokolwiek małostkowości.
3. Jaką właściwość ceni Pan najwyżej u kobiety? — Uczucia macierzyńskie.
4. Jaki dar wydaje się Panu najbardziej pożądanym? — Taki, który pozwoliłby na znalezienie klucza do tajemnicy wschświata i sensu życia.
5. Jakiej przywary najbardziej nie chciałby Pan mieć? — Małostkowości.

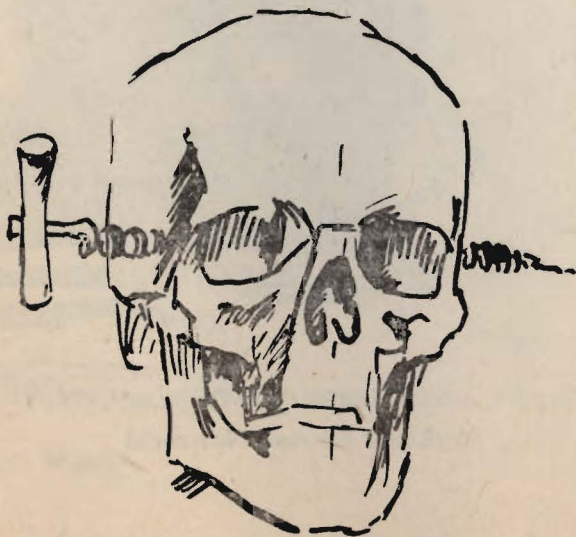

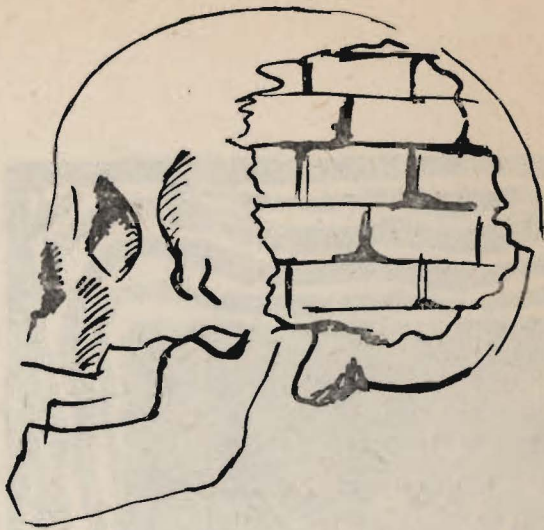
6. Jakie jest Pańskie ulubione zajęcie? — Pisanie dramatów.
7. Co byłoby wedle Pana największym szczęściem? — Nie żywić do nikogo urazy i nie mieć wrogów.
8. Jaki stan odpowiadałby Panu najbardziej? — Autora dramatycznego, którego sztuki wciąż się gra.
9. Co jest, Pańskim zdaniem, największym nieszczęściem? — Mieć wzburzone serce i sumienie.
10. Gdzie najchętniej chciałby Pan mieszkać? — Na szkierach sztokholmskich.
11. Pańskie ulubione kolory? — Żółć cynkowa i fiolet ametystowy.
12. Pański ulubiony kwiat? — Cyklamen.
13. Pańskie ulubione stworzenie? — Motyl.
14. Pańskie ulubione książki? — Biblia; „Geniusz Chrześcijaństwa” Chateaubrianda;

„Arcana coelestia” Swedenborga; „Nędznicy” Wiktora Hugo; „Mała Dorrit” Dickensa; „Baśnie” Andersena; „Harmonie” Lamartine’a.

15. Pańskie ulubione obrazy? — „Pejzarze intymne” Th. Rousseau; „Wyspa umarłych” Böcklina (między innymi).
16. Pańskie ulubione dzieła muzyczne? — Sonaty Beethovena.
17. Jakiego pisarza angielskiego ceni Pan najwyżej? — Karola Dickensa.
18. Jakiego malarza angielskiego? — Williama Turnera.
19. Jakich mężczyzn należących do historii stawia Pan najwyżej? — Henryka IV francuskiego i Bernarda z Clairvaux.
20. A jakie kobiety? — Elżbietę z Turynii i Małgorzatę z Prowansji (Małżonkę św. Ludwika).
21. Jakimi postaciami historycznymi najbardziej Pan gardzi? — Nie mam prawa gardzić nikim.
22. Jakie postacie literackie wydają się Panu najsympatyczniejsze? — Louis Lambert u Balzaka oraz biskup w „Nędznikach”.
23. Jakie postacie literackie kobiet? — Małgorzata z „Fausta” Goethego i Florence z „Dombey i syn” Dickensa (zmodyfikowana w „Seraficie” Balzaka).
24. Jakie imię lubi Pan najbardziej? — Małgorzata.
25. Jaką wadę wybacza Pan najłatwiej innym? — Ekstrawagancję.
26. Dokonania jakiej reformy społecznej pragnąłby Pan najbardziej? — Rozbrojenia.
27. Jaki jest najbardziej ulubiony Pana napój i danie? — Piwo i ryba.
28. Jaką porę roku i jaką pogodę lubi Pan najbardziej? — Pełnię lata po ciepłym deszczu.
20. Pańska dewiza? — Speravit infestis¹.

1. Miał nadzieję wśród przeciwności

PISARZE I KRYTYCY O AUGUŚCIE STRIDBERGU

Friederich Nietzsche

...byłem zdumiony ponad wszelką miarę odkryciem dzieła („Ojciec”), które wyraża w sposób wspaniały moją własną koncepcję miłości: w jej środkach, wojnie, w jej naturze, śmiertelnej nienawiści płci.

Maksym Gorki

August Strindberg jest autorem, który stał mi się najbliższy z całej literatury europejskiej, który najpotężniej zainspirował moje myśli i uczucia.

Każda z jego książek wzbudzała we mnie chęć dyskusowania z nim, sprzeciwiania się mu, i po każdej książce moje uczucia miłości i szacunku dla Strindberga stawały się jeszcze głębsze i mocniejsze.

Stanisław Ignacy Witkiewicz

Cóż jest genialniejszego, niż „Sonata widm” Augusta Strindberga?

Albert Camus

Strindberg jest jednym z tych królewskich samotników, których dzieło dokonuje się wbrew samemu losowi. W łonie czasu, w którym wszystko się miesza w zamęcie zbiorowych mogił i ideologii, jest on strażnikiem i świadkiem rewolty indywidualnej. Wielka przygoda ducha uwiecznia się w nim jak w każdym wielkim artyście. Pomaga on nam w przypominaniu sobie w podtrzymywaniu tego szaleństwa twór-

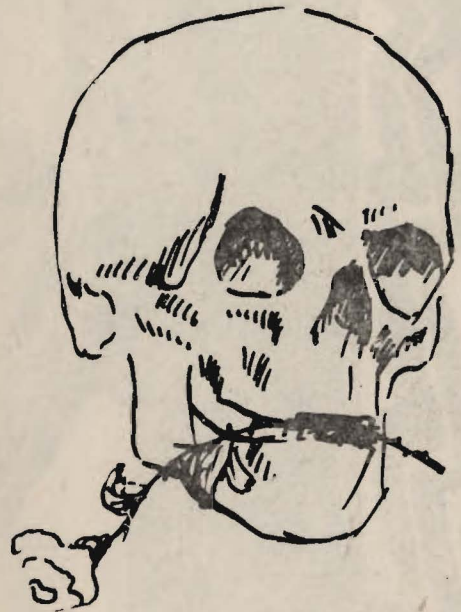
czości, które jest zaszczytem człowieka. Jest on jednym z tych, którzy każą mi myśleć niekiedy (w szalonych godzinach nadziei), że istnieją artyści, którzy zbawią świat, albo to w nim, co zasługuje na zbawienie.

Jean Paul Sartre

Ci wszyscy, którzy dzisiaj wierzą, że człowiek nie jest niczym więcej niż jego życie, mają czego się nauczyć i co skorzystać z dramatów Strindberga. Uczą nas one wprowadzać na scenę problemy, które kształtują osobowości, konflikty, które modelują i rzeźbią ludzi, przeżywających je. (...) to, czego szukamy w jego dziele, to teatr wolności.

Friedrich Dürrenmatt

Teatr współczesny wyszedł ze Strindberga: nie przewyższono nigdy drugiego aktu „Sonaty widm”.

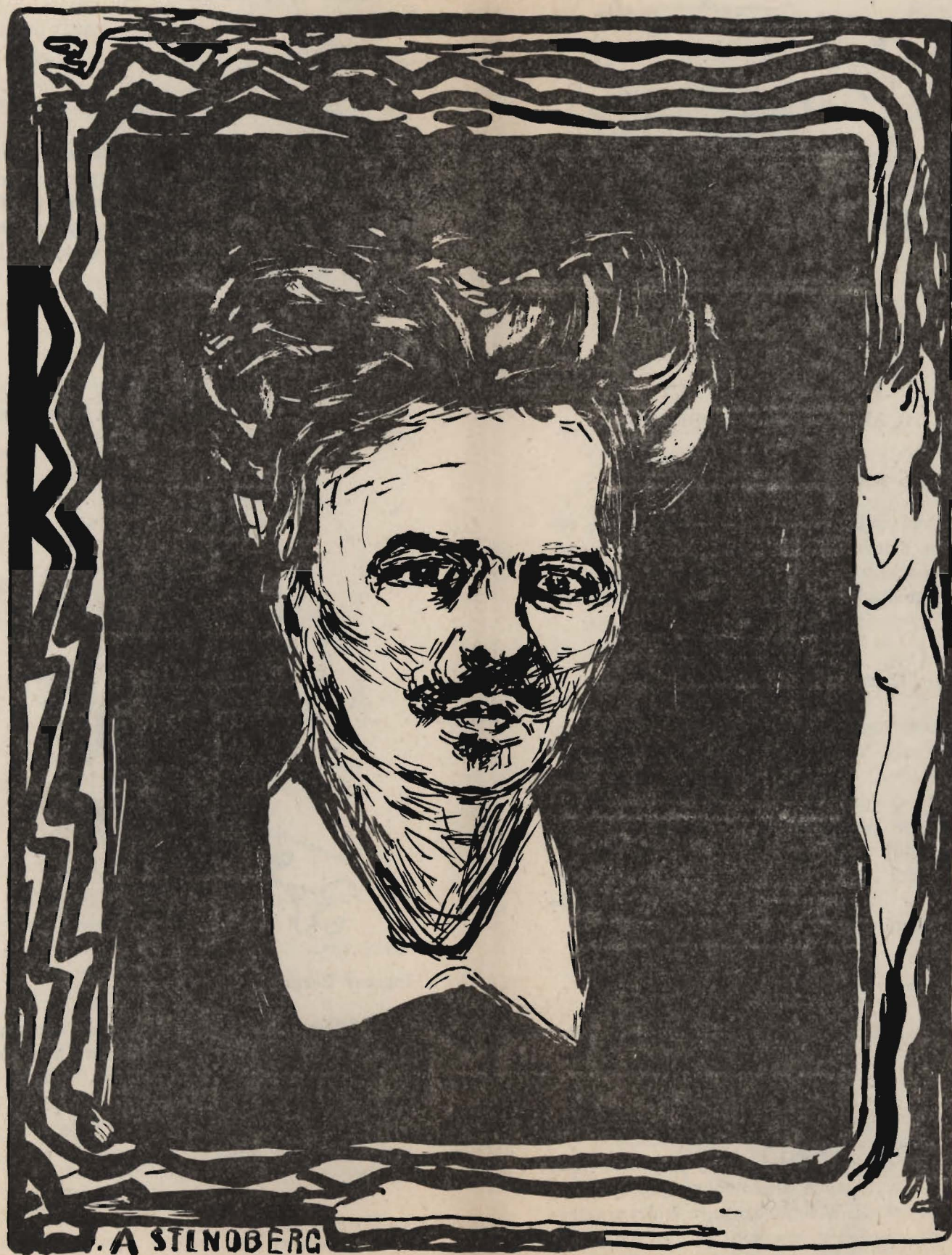

Ingmar Bergman

Zacząłem czytać Strindberga, gdy miałem 10 lat. Było to doświadczenie unicestwiająca i fundamentalne. Każdy jego dialog wżerał się w moje ciało. Później, gdy zacząłem pisać, byłem oczywiście od tego zależny i jedynie pozwoli stałem się zdolny do tworzenia własnego dialogu.

Eugène Ionesco

Mówiono mi, że byłem pod wpływem Strindberga. Przeczytałem wówczas teatr Strindberga i powiedziałem: „rzeczywiście, jestem pod wpływem Strindberga”.

August Strindberg — Litografia E. Muncha

